

Poszonymegye jelenti: hogy a magyar mértékeket ismét életbe lépteti.

Miután még a bus árát 22 krról 20 krra és 19-re leszállították, és a jövő havi gyűlés napjára sept. 16-át tűzött ki, a közgyűlés szétoszlott. — Isten velünk. r. l.

Egy pár szó az evang. gyülekezet újvárosi új épületéről.

(Vége.)

Győr városa gyarapodik, minden részei tágulnak, a mozgalom szaporodik, egy pár év múlva némely utcáink szűkek lesznek, a mi különösen ezen hid előtt érezhető leendő, kivált ha a hid egy magas házának felépítésével Újváros felől egészen el lesz takarva.

De folytassuk utunkat. Ezen szorulatot elhagyván a kérdésben lévő kertfal sarokra tárlunk, mely ravelinféle kiszökésével a főczabani kilátást már most is, a hol a tervezett épület még nincs megkezdve, akadályoztatja.

Meg kell még jegyeznünk azt is, hogy az új épület és hidat késznek feltéve, sétatér felőli kitarthatás az új épületnek nem mint szokás főutcai, hanem udvari homlokzatára és az ehhez elkerülhetlenül tartozó fehér ruba szarítására és egyéb ilyenmő aprólékos kellemezségekre leendő. Holott minden szépségre vágyó város a távlátásokat (Perspektive) elérni legalább törekszik.

Kedves olvasóink ne sajnálják még a rövid utat és kísérjenek a nádorfogadói járdára, oda megérkezvén meg fogják engedni, hogy a főutcának hosszú és egyenes vonala a fennálló gyülekezeti épület sarkának tart, úgy pedig, hogy egy a kertfal irányában fölemelt épület a főutczára a cheval (azaz erődítésleg mintegy hosszant levő telep) állana, nem csak a kilátásnak, de még a közlekedésnek is akadálya lévén.

Ezen a cheval állás még nagyobb szerű és izlésű palotáknál is csak kivételes esetekben ajánlíható, hogy pedig a gyülekezeti épület nem Paladionnak műve, mindenki meg fogja engedni.

Az elősorolt szépségi és közlekedési hiányok elméltözésére az egyenesen irányzott hidat feltéve következő indítványok tétettek:

1-ör. Hogy a hidfő egy egyenes vonal által a már fennálló gyülekezeti épület sarkával összeköttesék;

2-ör. Hogy az újvárosi vonal a sétatéri vagy illetőleg az új hid irányának átszegéseig folytaltassék.

Vagy minekutánna ezen vonalok átszegésöknél egy csúcsos szögöl képeznének;

3-ör. A hidfőről egy Hergeszell-féle utca-sorhoz párhuzamos vonal addig folytassék, míg a főutcai egyenes vonalt átszegi.

Vagy ha ezen három elősorolt pontok által szükségelt kisajátítási térnagyságok igen költségsek volnának:

4-er. Az új épület és hid-irány folytatásának kanyarítása, mi által tompa sarkok érlethetnének el.

Vagy: mert fél-rendszer szabályok soha sem czélszerűek:

5-ör. Hogy az új épület a meglévő fal-irányban fölemeltvén háborítlanul és a ravelin-féle sorok az új hidfővel még hegyesebb sarkokkal köttessék össze, vagy a mi ugyanaz:

6-ör. Hogy az új épület minden módosítás nélkül kivittessék.

Magától érthető, hogy én a fenemlitem eszmék szerint a három első pontokat leginkább kedvelem, minekutánna ezeknek főakadályai, t. i. a hiányzó pénz és költségés kisajátítás, úgy is a telkek fölcserélési indítványával és a hid miatti 90 önek kisajátításával el van mellözve.

E három pontok közül való választást egy az izlésben gyakorlott küldöttségre bízám, ki tervek szerint a legjobbként könnyebben választhatja, mint mi mindnyájan tervek nélkül.

Ez alkalommal nem mulasztathatjuk el egy pár szót a város szépitészeti bizottmányával szólni.

Egy szabályozottságra és szépségre törekvő városnak szépitészeti bizottmányát nagyobb hatáskörrel szerencém felhatalmazva látni, t. i. hogy már a küldöttsége építkezéseket felfüggeszthesen és kisajátításokra szolgáló terveket, előalkudozásokat stb. előkészíthessen.

Eljárása hivatalos legyen, nem pedig mint p. o. ebben a szóban levő esetben nem hivatalos alakban, hol t. i. a városi mérnök túlzott szolgálati készsége az építkező urakkal magán uton tételtel értekezésbe.

Továbbá szükséges volna, hogy a szépitészeti bizottmány nem egy esetről a másikra, hanem évtizedekkel előre lenne szépitészeti terveivel tisztában, a mi természetesen föltételezi, hogy a szépitészeti bizottmány izléssel bíró egyéniségekből álljon, mert az universal genie-k gyéren teremnek, és a gondviselés közönségesen a jó gazdákat kevés izléssel, a műkedvelőket és művészeket pedig ritkán szokta takarékoszággal megáldani.

Szinte néhány szó az evangélicus gyülekezet építkezéséhez.

Nyilvánosság elé kerülvén az evangélicus gyülekezet és városi hatóság közt fonforgó város-szabályozási ügy: nem tehetem, hogy e szorosan szakmámba vágó és városunk jólétével és diszével összefüggő tárgyhoz hozzá ne szóljak; és ezt annál inkább is tenni kívánom, nehogy az „egy építész“ neve alatti cikkek nekem tulajdoníttassanak, mire nézve bár szerző nézeteit osztom, meg kell jegyeznem, hogy névtelenül írni nem szoktam.

A helyszínen minden elfogulatlan szenlélő meg fog győződni, hogy az evangélicus gyülekezet telkének sarka igen gátolja a városból az Újváros és Sziget felé irányuló közlekedést, azonfelül kiki meg fogja engedni, hogy szép volna, ha az újvárosi főut egyenes vonalban mehetne „egészen a sétatér“ föltig; tekintve ezt, tekintve azonfölül azon körülményt, hogy a gyümölcs- és káposzta-vásár azon tájon szokott tartani: mindenképen kívánatos volna, hogy szélesebb és pedig sokkal szélesebb legyen az evang. gyülekezet telke és a Hergeszell-féle ház közti ut. A szabályozás itt elkerülhetetlen, a kérdés csak az: most vagy 10–15 év múlva, teljes mértékben vagy félszegen történjék-e az, nézetem szerint jobb volna most, és pedig városunk fejlődéséhez és reménydús jövőjéhez méltólag dönteni el ez ügyet.

Nem késtem, hogy mind a város, mind a gyülekezet óhajtja is a szabályozást, azonban egyik fél sem akarja azt minden áron, sőt a mint értesülve vagyok, a város részéről némely magányos előterjesztéseken kívül hivatalos lépések ez ügyben nem is tétettek. Pedig itt van legfőbb ideje, hogy az illetők meggondolják, mivel tartoznak a jövőnek, és ha mindjárt kissé későn is — de még elég idején — lennének valamit, hogy a mindenki által óhajtott szabályozás, míg lehetetlenné nem vált, fogatható vétecsék.

A szabályozási vonalt illetőleg véleményem szerint legjobb lenne a sétatéri főut végétől egyenes vonalt húzni a gyülekezet már fennálló házának sarkához, úgy hogy a Hergeszell-féle ház és a gyülekezet telke közt mintegy 20 ölnyi térség maradjon; igaz hogy ezáltal sok véletnek el a gyülekezet telkéből, a mi pedig megmaradna oly csúcsba végződnek, mely lakóháznak nem igen volna alkalmas; azonban lehetne ide emeltes lakház helyett földszintes apró boltokat föltétőre olcsó áron építeni, s minthogy ezeknél a szabálytalanság legkevésbé sem ártalmas, fekvésök pedig a sétatér és gyümölcs-vásár közelsége miatt igen kedvező, úgy hiszem a vállalat nem járna veszteséggel.

Legfőbb kérdés ez ügyben, miként volna a gyülekezet a részéről átengedendő mintegy 300 □ ölnyi telekért czélszerűen kárpótolható;

erre nézve igen elfogadhatónak találok a „Győri Közlöny“ben tett azon indítványt, hogy a városi hatóság egy új hasonmagyságu telket valahol a város ujjon épülő részében adjon át a gyülekezetnek: ez nem kerül készpénzbe és e mellett a gyülekezet sem lesz semmit gátolva építési szándokában.

Végre illetőleg azon körülményt, hogy a gyülekezet már is megkezdte az építkezést és annak félbehagyása némi veszteséggel járna: úgy hiszem, az innét származó veszteség igen csekély ahhoz képest, mely a megkezdett építés folytatása által fog háromlani egész városunkra. Ezért jobb későn mint soha — tegyünk valamit.

Örömy József,
építész.

A czéhrendszer és az ipar-szabadság.

— Dr. Kautz Gusztávtól. —

A nemzet productiv foglalkozásai között igen jelentékeny helyet foglal el a műipar. — Mielőtt azonban a műipar rendszerező két elmentés intézménynek, azaz: a czéh- és szabadiparrendszernek részletes taglalgatásába és kritikájába bocsájkoznánk, szükséges a műipar fogalmát és hasznát röviden fölemlíteni.

A javak, miként őket az őstermelés szolgáltatja, többnyire olyanok, hogy határozott célokra nem használhatók; hogy tehát ilyenekké tételhesenek, azok átalakítása, alkatelemek szétválasztása, vagy más anyagokkal öszvesítése szüksége forog fenn. Azon foglalkozás tehát, mely ezt eszközi, nevezetik technikai termelésnek vagy kézműiparnak.

Gyakorlati szempontból fölülte fontos a kézműiparnak a nemzeti tevékenység többi részeire, különösen az őstermelésre és így a nemzet összes gazdasági jólétére gyakorló befolyását ismerni és méltányolni.

Suk adománya a természetnek csak a kézműipar által nyer értéket; más javak, melyek ugyan nyers alakban is birnak némi fokával a használhatóságnak, a kézműipar által lesznek erre alkalmasbakká; minthogy pedig a kézműipar sok munkát vesz igénybe, általa számosan nyernek élet- és keresetmódot. — Határolás elősegíti továbbá a kézműipar az őstermelést, mert nem csak hogy ellátja ezt munkakönyvitő szerek, szükséges segédeszközök, szerszámok és gépekkel, hanem az általa előidézett őstermények utáni kereslet, a nyers anyagok elkelését nagy mérvben előmozdítja és így ezek előállítására is hathatos ingert nyújt. — Végre a nemzetet azon kellemes helyzetbe hozza, hogy könnyebben nyújthat a kézműipar előállította termelvényekben külföldi árukért egyenértéket, mint nyers anyagokkal, melyek nehezebben szállíthatók, némileg kevésbé keresettek is, és nagyobb áringadozásoknak alávetve. A kézműipar tehát a productiv erőknék mindhármát a természetet, munkát és tőkét a legeggyenlőbb arányban magába foglalja.

A physiocrátia rendszer, kik minden nemzeti vagyonosságát a földben rejlének tartottak, és csak a földtermények előállításával foglalkozókat tekintették, közvetlen productiv néposztálynak, mégis némi jelentőséget tulajdonítottak a kézműipar-üzöknék is, midőn őket közvetve productiv foglalkozóknak nevezték; minthogy ezek nem léteben a föl nem emésztett nyers anyagok fölöslege mi értékkel sem bírna, és az őss-anyagok nem lévén ezen alakban többnyire használhatók, ha kézműipar-üzö nem volna, a földtulajdonos kénytelen lenne maga azok átalakításával foglalkozni, mi telemes fáradságba kerülne, és sok időt és munkát az őstermeléstől elvonna, és még sem állítaná a kívánt eszközt úgy elő, mint a hogy azt a szüntelen evvel foglalkozó iparos képes előállítani.